

Interrešu konflikts – kas tur tik slikts?

IAI konference

«Viena pasaule, viena nākotne»

2023. gada 12. oktobrī

Jūsu spilgtākās
asociācijas par
terminu «interesešu
konflikts»?

A) Publiskā nauda tiek izlietota vienas personas vai personu grupas interesēs

B) Kopējie noteikumi tiek pārkāpti/ignorēti

C) Pārāk liels finanšu sankciju risks

D) Pārāk birokrātiska procedūra, kam nav reāla labuma

Piemēri – ko sliktu nodara IK

Piemērs. Par cik sieva ir iepirkuma komisijā, vīram piederošajai firmai ir ātrāk zināmas prasības un līdz ar to vairāk laika gatavoties, konkurences priekšrocības.

Piemērs. Iepirkuma komisija algo ārpalpojuma ekspertu, kurš gatavo prasības, lai uzvarētu pašam piederoša kompānija.

Piemērs. Katrā iepirkuma nolikumā tiek prasītas tikai konkrētai personai piemītošas specifiskas kvalifikācijas prasības. Rezultātā ir būtiski sadārdzinātas cenas, bez pamatojuma, kā arī ierobežota konkurence.

Eksperts, kurš piedalās projektu atlasē, visbiežāk atlasa projektus, kuros pats ir pētnieks. Citiem pētniekiem apgrūtināta piekļuve finansējumam.

Strādājot ministrijā ierēdnis ir pieņēmis labvēlīgus lēmumus par kādu no padotības iestādēm. Pēc tam pats tur aizgājis strādāt – samērā labvēlīgos apstākļos, ko pats ir veicinājis. Reputācija, jeb kas cits?

Conflict of Interest
 [KAN-ahk-uh-in-juh-lahst]

A situation in which an entity or individual becomes unreliable because of a clash between personal (or self-serving) interests and professional duties or responsibilities.

Investopedia

Conflict of Interest

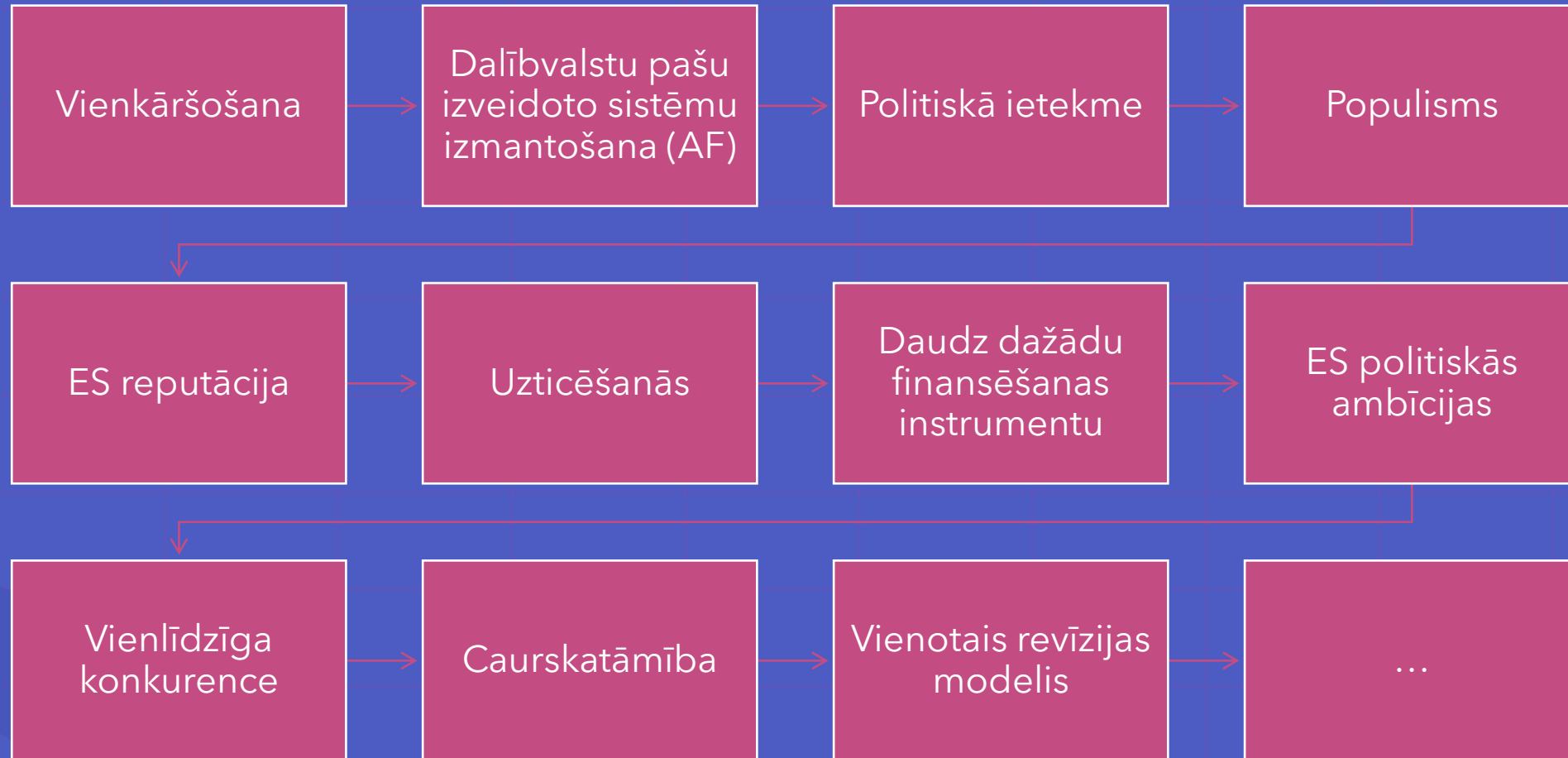
Professional Obligations ~~—————~~ Personal Gains or Interest

WallStreetMojo

Direct Conflict of Interest

Kāpēc tieši tagad saasinājies jautājums par IK?

Vai atšķiras ES prasības no LV prasībām?

Finanšu regulas 61. pants

1. Finanšu dalībnieki šīs sadaļas 4. nodaļas nozīmē un citas personas, tostarp jebkura līmeņa valsts iestādes, kas **iesaistītas budžeta izpildē** tiešajā, netiešajā un dalītajā pārvaldībā, tostarp ar to saistītajās **sagatavošanas darbībās, revīzijā vai kontrolē**, neveic **nekādas darbības, kas var radīt konfliktu starp viņu pašu un Savienības interesēm**. Viņi turklāt veic pasākumus, kas ir piemēroti, lai novērstu interešu konflikta rašanos attiecībā uz viņu atbildībā esošajām funkcijām un rastu risinājumu situācijās, kuras objektīvi var tikt uztvertas kā interešu konflikts.

2. Ja pastāv interešu konflikta risks, kas ietver valsts iestādes darbinieku, attiecīgā persona par to ziņo savam tiešajam priekšniekam. Ja šāds risks pastāv attiecībā uz darbiniekiem, kam piemēro Civildienesta noteikumus, attiecīgā persona par šo lietu ziņo attiecīgajam deleģētajam kredītrīkotājam. Attiecīgais tiešais priekšnieks vai deleģētais kredītrīkotājs **rakstiski apstiprina**, vai ir konstatēts interešu konflikts. Ja tiek konstatēts, ka pastāv interešu konflikts, iecelējinstiūcija vai attiecīgā valsts iestāde nodrošina, **lai attiecīgā persona pārtrauktu jebkādu darbību šajā lietā**. Attiecīgais deleģētais kredītrīkotājs vai attiecīgā valsts iestāde nodrošina, lai saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem tiktu veikta kāda turpmāka piemērota rīcība.

3. Šā panta 1. punkta nozīmē interešu konflikts pastāv, ja, kā minēts 1. punktā, finanšu dalībnieka vai citas personas **funkcijas neatkarīgi un objektīvi traucē pildīt iemesli**, kas saistīti ar **ģimeni, emocionālajām saitēm, politisko vai nacionālo piederību, ekonomiskajām interesēm** vai jebkādam citām tiešām vai netiešām personīgajām interesēm.

Latvijā

IKNL: KNAB kompetence; attiecas uz visām valsts amatpersonām; KNAB piemēro administratīvo sodu amatpersonai, nevis iestādei.

IKNL ir jānodala no Finanšu regulas, jo tas ir patstāvīgs regulējums, kas nav izdots uz Finanšu regulas pamata. **Par Finanšu regulas ievērošanu atbild pašas VKS iestādes.**

Savukārt **PIL noteiktā interešu konflikta definīcija attiecas uz plašāku personu loku**, t.sk. arī iepirkuma dokumentācijas sagatavotājiem un ekspertiem, kas IKNL 4.panta pirmās daļas 24.punkta izpratnē nav valsts amatpersonas (tomēr jāņem vērā, ka var būt gadījumi, kad piesaistītajam ekspertam vai iepirkumu dokumentācijas sagatavotājam ir valsts amatpersonas statuss saskaņā ar kādu citu IKNL noteikto punktu, piem. 4.panta pirmās daļas 17.punktu).

Pietrūkst:

- Eksperti, kas ietekmē projektu atlasī, bet nav amatpersonas.
- Kritēriji personas iekļaušanai amatpersonu sarakstā – iestāžu vadītāju atbildība.
- Atšķirīga ģimenes definīcija.
- Emocionālās saites = personiskā ieinteresētība.
- Personiskās ieinteresētības deklarācija, stājoties amatā
- Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu komisijas nav iekļautas IKNL

Vai detalizēts, komplicēts
regulējums palīdz, jeb labāk
novirzīt atbildību katram
pašam – lai pamato, ka nav IK?

Piemērs no citas valsts:

Likumā noteikts, ka katras amatpersonas pienākums pašai izvērtēt interešu konflikta iespējamību un pašai sevi atstādināt no lēmuma pieņemšanas.

Pārbaudes gadījumā ir pienākums pierādīt, ka ir vērtēts un ka IK nav.

Kas Latvijā šobrīd regulē IK?

IKNL – amatpersonām

PIL / SPIL – publiskie un sabiedrisko pakalpojumu iepirkumi

MKN 104. – privātie iepirkumi ar ES finansējumu

Ko darīt, ja ne-amatpersona piedalās 3. pusei saistošu lēmumu pieņemšanā?

- iestādes vadītājam jāsniedz informācija VID, lai iekļauj reģistrā (arī, ja uz laiku) un tad IKNL kļūst saistošs

Kas cilvēkam mainīsies, ja ir kaut uz laiku amatpersona?

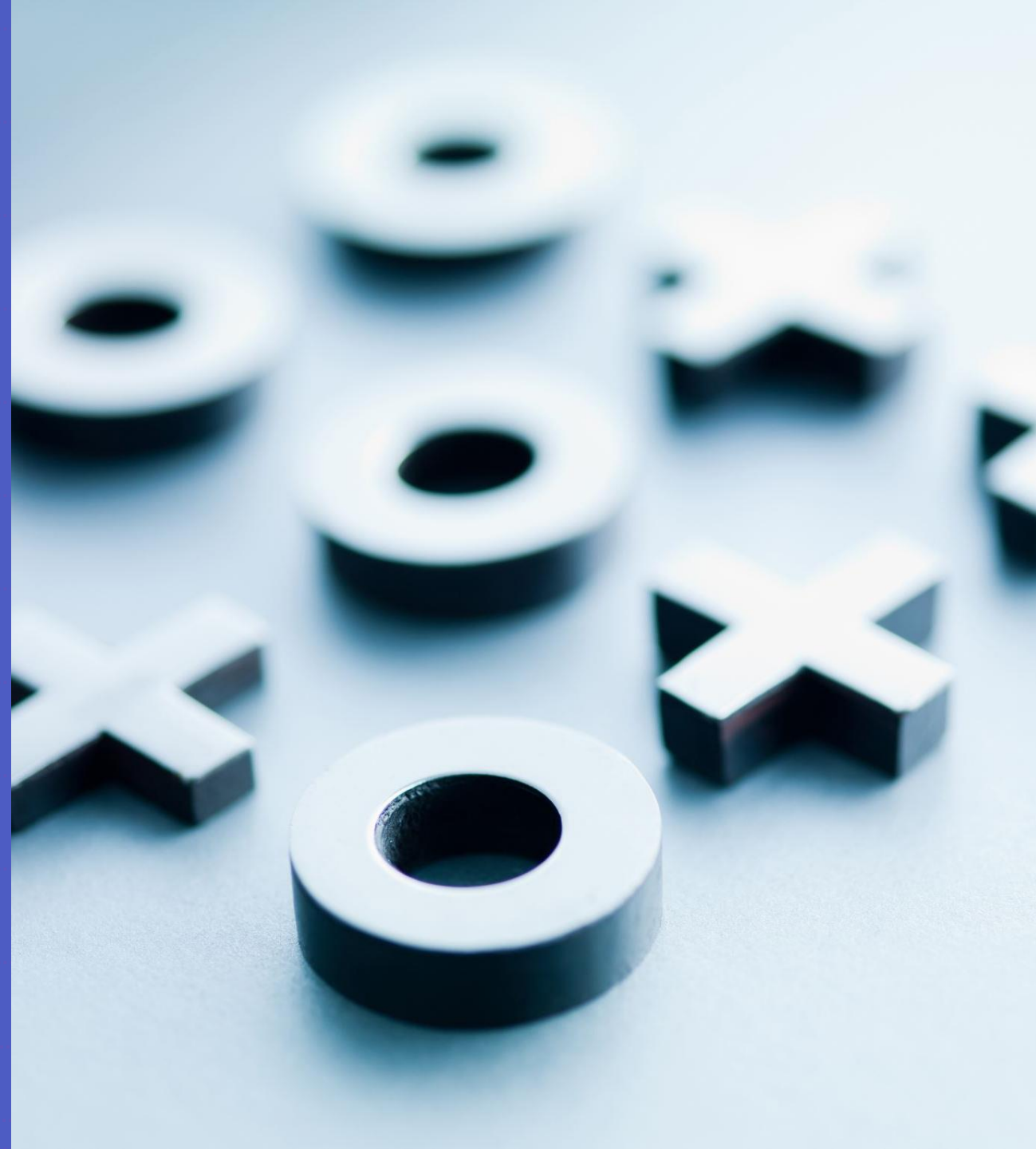
- VID nosaka, vai ar pienākumu vai bez pienākuma iesniegt amatpersonas deklarāciju.

- Ja nē, tad deklarāciju nesniedz, bet ir saistošas IKNL normas (amatu savienošana, dāvanas, administratīvie sodi u.c)

Ko mēs stāstām, kas ir LV labā prakse attiecībā uz IK?

- Publicētas ikgadējās amatpersonu deklarācijas
- IKNL – amatpersonām
  - Amatu savienošanas ierobežojumi / regulēta dāvanu pieņemšana/ ...
- Publiskā sektora Ētikas pamatprincipi
- MKN Nr. 326., 630.
- VID saņem info no bankām (AML nolūkam, bet arī citam)
- Labas apmācības VASā – e-modulis.

Vai jūsuprāt šis ir IK pārkāpums? Kādas tam varētu būt konsekvences?

Iepirkumu komisija ir izvēlējusies uzvarētāju 1 milj. EUR pakalpojumiem. Pēc kāda laika ir redzamas iepirkuma komisijas priekšsēdētāja un uzvarētāja kompānijas direktora draudzīgs foto, kopīgi spēlējot golfu.

- A) Tas ir pilnīgi normāli
- B) Tas ir nopietns ētikas pārkāpums, iestādes reputācijas risks
- C) Tas ir administratīvi sodāms pārkāpums
- D) Tas ir kriminālpārkāpums, jo iespējama korupcija

Ko var līdzēt iekšējais audits?

Palīdzēt vadībai
uzraudzīt procesus
iestādē, sniegt
ieteikumus
uzlabošanai

Veikt izlases kārtas
pārbaudes

VID sniegtās ziņas
par personām, ja
attiecas

Organizēt regulāras
apmācības

Sniegt metodisko
atbalstu diskutablās
situācijās

Izplatīt citu iestāžu /
valstu pieredzi

Skaidrot
darbiniekiem jau
konstatētos
pārkāpumus, lai
neatkārtotos

Pašam būt par
piemēru

Veikt horizontālo
iekšējo auditu par
procesu

Paldies!

Nata Lasmane

ES fondu revīzijas departamenta direktore

E-pasts: nata.lasmane@fm.gov.lv

Mob.nr.: 28651836

